12/01/2026

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Η αποτέφρωση (καύση) των σωμάτων, κατά την Εκκλησία της Ελλάδος

/ Γνώμες

Η αποτέφρωση (καύση) των σωμάτων, κατά την Εκκλησία της Ελλάδος

Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου

Μέ ἐρωτοῦν διάφοροι ποιά εἶναι ἡ «ἐπίσημη» ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιά τήν ἀποτέφρωση τῶν σωμάτων. Βεβαίως μερικοί Κληρικοί ἔχουν διατυπώσει τίς ἀπόψεις τους γιά τό θέμα αὐτό καί ἔχουν κατατεθῆ στά Μέσα Ἐνημέρωσης καί στά Μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης, ἀλλά ἔχει σημασία ποιά εἶναι ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς πρός τήν θεολογία καί ὡς πρός τίς ποιμαντικές συνέπειες.

1. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀσχολήθηκε ἐπανειλημμένα μέ τό ἐπίκαιρο αὐτό θέμα. Τήν 3η Μαρτίου 1999 διοργάνωσε Ἡμερίδα στό Ξενοδοχεῖο Κάραβελ, μέ θέμα «Ἡ καῦσις

τῶν νεκρῶν, διαπιστώσεις-προοπτικαί διά μίαν καλυτέραν ποιμαντικήν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος». Διοργανώθηκε ἀπό τήν Συνοδικήν Ἐπιτροπήν Δογματικῶν καί Νομοκανονικῶν Ζητημάτων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Προσφώνησε ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος Πρόεδρος Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Δογματικῶν καί Νομοκανονικῶν Ζητημάτων. Εἰσαγωγική ὁμιλία ἔγινε ἀπό τόν Μακαριστό Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κυρό Χριστόδουλο. Ἀκολούθησαν: Ὁμιλία ἀπό τόν Ὑφυπουργό Ἐσωτερικῶν κ. Γ. Φλωρίδη καί εἰσηγήσεις ἀπό τούς: Μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεο μέ θέμα «Ἡ θεολογική ἄποψις καί οἱ ἐκκλησιολογικές συνέπειες τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν». Ἀναστάσιο Μαρῖνο Ἀντιπρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν καί τό Σύνταγμα». Παναγιώτη Χριστινάκη, Καθηγητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν. Νομοκανονική θεώρησις». Ἀρχιμ. Νικόλαο Χατζηνικολάου, Πρόεδρο τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς μέ θέμα «Τό σήμερα, τό χθές καί τό γιά πάντα τῆς ταφῆς καί τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν». Πρωτοπρ. Στυλιανό Καρπαθίου, Θεολόγο – Ψυχίατρο μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν. Ἀναφορά στήν ψυχολογία τοῦ φαινομένου». Γεώργιο Μαντζαρίδη, Καθηγητή Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης μέ θέμα «Ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν ἀπό ἄποψη τῆς Χριστανικῆς ἀνθρωπολογίας καί ἠθικῆς».

Ἔνινε συζήτηση καί ἐξεδόθηκαν πορίσματα. Τό Δελτίο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μεταξύ ἄλλων, ἀνέφερε: «Μέ ἰσχυρά θεολογικά, ἱστορικά, κοινωνικά καί ἄλλα ἐπιχειρήματα ἡ Ἐκκλησία ἀπορρίπτει τήν καύση τῶν νεκρῶν καί ὁριοθετεῖ τήν πίστη της καί τόν σεβασμό της στό ἀνθρώπινο πρόσωπο καί κατ’ ἐπέκτασιν στό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου».

2. Σέ πολλά κείμενά μου ἀνέπτυξα τό θέμα γιά τήν καύση τῶν νεκρῶν, μᾶλλον καλύτερα, τήν ἀποτέφρωση τῶν σωμάτων (ἄλλο εἶναι ἡ καύση καί ἄλλο εἶναι ἡ ἀποτέφρωση), ὡς πρός τήν θεολογική προσέγγιση τῆς ἀποτέφρωσης τῶν σωμάτων καί τίς ἐκκλησιολογικές ἐπιπτώσεις, ὡς πρός τόν τρόπον μέ τόν ὁποῖον γίνεται ἡ ἀποτέφρωση, καί ὡς πρός τήν ἐπίπτωσή της στό περιβάλλον κ. ἄ. Αὐτό δείχνει ὅτι αὐτό τό θέμα εἶναι πολύ σοβαρό ἀπό θεολογικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καί οἰκολογικῆς πλευρᾶς.

3. Τήν 12 Μαΐου 2010 σέ Ἔκτακτη Συνεδρίαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στό Ἀνώτατο Ὄργανο τῆς Ἐκκλησίας, ὑπό τήν Προεδρεία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος Ιερωνύμου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς κ. Νικόλαος εἰσηγήθηκε τό θέμα «Ἀποτέφρωση νεκρῶν. Πρόκληση Ποιμαντικῆς εὐθύνης καί

μαρτυρίας». Στήν συζήτηση ἔλαβαν μέρος πολλοί Ἀρχιερεῖς καί ἡ Ἱεραρχία ἀποφάσισε ὅτι ἐμμένει στήν προηγούμενη ἀπόφασή της πού ἔχει ὡς ἐξῆς:

«1. Γιά τούς Ὀρθόδοξους Χριστιανούς ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει καί συνιστᾶ ὡς μοναδικό τρόπο ἀποσυνθέσεως τοῦ νεκροῦ σώματος τήν ταφή σύμφωνα μέ τήν ἁγία διδασκαλία Της καί τήν ἀπό αἰώνων παράδοσή Της.
2. Ἡ Ἐκκλησία μας δέν ἔχει ἀντίρρηση γιά τήν καύση τῶν νεκρῶν γιά τούς ἑτεροδόξους καί ἑτεροθρήσκους».

Ἐπί πλέον συμπλήρωσε ὅτι «γιά εἰδικές περιπτώσεις τοῦ προβλήματος τῆς καύσης τῶν νεκρῶν ἀποφασίσθηκε ὅπως ἕκαστος τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν κρίνει καί ἀποφασίζει κατά τήν ποιμαντική κρίση του, στήν Ἐπαρχία του. Γιά νά διευκολύνει δέ τούς Ἀρχιερεῖς ἀποφάσισε ὅπως εἰδική ὀλιγομελής Ἐποτροπή Ἱεραρχῶν καθορίσει τά βασικά κτιτήρια, πού πρέπει νά ληφθοῦν ὑπ’ὄψη, κατά τήν ἀντιμετώπιση τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων, τά ὁποῖα θά συζητηθοῦν στήν ἑπόμενη Ἱεραρχία».

Ἡ Ἐπιτροπή αὐτή ἀποτελεῖτο ἀπό τόν Μητροπολῖτες Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεο, Μεσογαίας καί Λαυρεωτικῆς Νικόλαο καί Κορίνθου Διονύσιο.

Ἡ Ἐπιτροπή συνῆλθε καί ἔχοντας ὑπ’ ὄψη τόσο τήν εἰσήγηση τοῦ Μητροπολίτου Μεσογαίας κ. Νικολάου, ὅσο καί τό Πρακτικό τῆς Ἱεραρχίας στό ὁποῖο ἀποτυπώθηκαν οἱ ἀπόψεις τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν συζητήσαμε γιά πολλές ὧρες καί καταρτίσαμε ἕνα ἐξιδεικευμένο κείμενο μέ τίτλο «Ἀντιμετώπιση (κατ’ ἀκρίβειαν καί κατ’ οἰκονομίαν) περιπτώσεων Χριστιανῶν πού θέλησαν νά ἀποτεφρωθοῦν τά σώματά τους»

Στό κείμενο αὐτό, γιά τήν κατ’ ἀκρίβειαν καί κατ’ οἰκονομίαν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος αὐτοῦ, κατεγράφησαν τά κριτήρια πού θά λάβουν ὑπ’ ὄψη οἱ Ἀρχιερεῖς οἱ ὁποῖοι, θά ἐπιλέξουν νά ἀσκήσουν κάποια οἰκονομία. Τά κριτήρια χωρίσθηκαν σέ δύο κατηγορίες, ἤτοι σέ ἐκεῖνα βάσει τῶν ὁποίων μπορεῖ νά ἐπιτραπῆ ἡ τέλεση κάποιας ἀκολουθίας καί σέ ἐκεῖνα πού καθορίζουν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά τελεσθῆ ἡ ἀκολουθία.

Πρόκειται γιά κείμενο διεξοδικό, πού περιλαμβάνει καί τήν ἀκρίβεια καί τήν οἰκονομία, μέ λεπτομερειακό τρόπο, γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Ὡς Πρόεδρος τῆς Τριμεροῦς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς διάβασα τό καταρτηθέν κείμενο σέ Συνεδρίαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2010 καί δέν ἐλήφθη κάποια ἀπόφαση ἐπί τοῦ κειμένου, ἄν γίνεται ἀποδεκτό ἤ ὄχι, ἤ ἄν πρέπει νά τροποποιηθῆ, ἀλλά ἀποφασίσθηκε νά τεθῆ ὑπ’ ὄψη τῶν Ἱεραρχῶν γιά νά γνωρίζουν τά συγκεκριμένα κριτήρια προκειμένου νά ἀποφασίσουν στήν ἐξάσκηση

τῆς οἰκονομίας.

Εἶναι εὐνόητο ὅτι συνέχισε νά ἰσχύη ἡ ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας τῆς 12 Μαΐου 2010 τήν ὁποία ἀνέφερα προηγουμένως.

4. Μετά ἀπό τέσσερα χρόνια (29 Ὀκτωβρίου 2014) ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος ὑπό τήν Προεδρεία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου μέ ἀφορμή τό νέο νομοθετικό καθεστώς γιά τήν ἀποτέφρωση τῶν νεκρῶν, σύμφωνα μέ τά ἄρθρα 48 καί 49 τοῦ Νόμου 4277/2014 «Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Ἀθήνας-Ἀττική καί ἄλλες διατάξεις» (Φ.Ε.Κ. 156/1-8-2014, τ. Α΄) κατά τήν Συνεδρία της τῆς 14ης Ὀκτωβρίου 2014 ἐπελήφθη τοῦ θέματος καί ἀπεφάσισε μέ Ἐγκύκλιό της (2959) νά ἐνημερώση τούς Σεβ. Μητροπολῖτες «περί τῶν κανονικῶν συνεπειῶν τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν»

Στήν Ἐγκύκλιο αὐτή ἀναφέρεται:

«Μέ τά ἄρθρα 48 καί 49 τοῦ Νόμου 4277/2014 ὁ νομοθέτης δέν λαμβάνει ὑπ’ ὄψιν τίς θρησκευτικές πεποιθήσεις τοῦ νεκροῦ. Ἐάν ὁ θανών δέν εἶχε ἐκφρασθεῖ ἐν ζωῇ περί τῆς μετά θάνατον ἐπιθυμίας ταφῆς ἤ ἀποτεφρώσεως τοῦ σώματός του, ἡ ἀποτέφρωση δύναται νά λάβει χώρα μέ μόνη τή δήλωση τοῦ/τῆς συζύγου ἤ «συντρόφου», μετά τοῦ/τῆς ὁποίου/ας ἔχει συνάψει «σύμφωνο συμβίωσης», ἤ τή δήλωση τῶν συγγενῶν πρώτου ἤ δευτέρου βαθμοῦ.

Τοῦτο, κύημα τοῦ συγχρόνου μηδενιστικοῦ τρόπου ζωῆς καί τῆς τάσεως πρός ἀποθρησκευτικοποίηση κάθε πτυχῆς καί ἐκφάνσεως τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελεῖ ἐκ προοιμίου καταστρατήγηση τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων τοῦ κεκοιμημένου μέλους τῆς Ἐκκλησίας, ἔλλειψη σεβασμοῦ καί φροντίδος πρός τό ἀνθρώπινο σῶμα.

Ἡ Ἐκκλησία δέν δέχεται γιά τά μέλη Της τήν ἀποτέφρωση τοῦ σώματος, διότι τοῦτο εἶναι ναός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Α΄ Κορ. 6, 19), στοιχεῖο τῆς ὑποστάσεως τοῦ κατ’ εἰκόνα καί καθ’ ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθέντος ἀνθρώπου (Γεν. 1, 24), καί περιβάλλει αὐτό μέ σεβασμό καί τιμή ὡς ἔκφραση ἀγάπης πρός τό κεκοιμημένο μέλος Της καί ὡς ἐκδήλωση πίστεως στήν κοινή πάντων ἀνάσταση.

Κατόπιν τούτου, ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος ἀπεφάσισε νά ἐνημερώσει, στό πλαίσιο τῆς ἀγρύπνου ποιμαντικῆς φροντίδος Της, τό εὐσεβές Αὐτῆς πλήρωμα, κληρικούς καί λαϊκούς, γιά τίς ἀκόλουθες κανονικές συνέπειες τῆς ἀποτεφρώσεως τοῦ σώματος:

-Ἡ ἀποτέφρωση τοῦ σώματος δέν εἶναι σύμφωνη πρός τήν πράξη καί παράδοση τῆς Ἐκκλησίας γιά θεολογικούς, κανονικούς καί ἀνθρωπολογικούς λόγους.

-Πρός ἀποφυγήν οἱασδήποτε θεολογικῆς, κανονικῆς καί ἀνθρωπολογικῆς ἐκτροπῆς, ἀπαραίτητος εἶναι ὁ σεβασμός τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καί ἡ διακρίβωση τῆς οἰκείας βουλήσεως τοῦ κεκοιμημένου καί ὄχι ἡ βούληση ἤ ἡ δήλωση τῶν οἰκείων του.
-Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποδεδειγμένως οἰκειοθελῶς ἐδήλωσε τήν ἐπιθυμία περί καύσεως τοῦ σώματός του, δηλώνει τήν αὐτονόμησή του καί ὡς ἐκ τούτου δέν τελεῖται Νεκρώσιμος Ἀκολουθία καί Ἱερό Μνημόσυνο ὑπέρ αὐτοῦ.

Παρά ταῦτα, ἐπαφίεται στήν ποιμαντική σύνεση καί τήν διακριτική εὐχέρεια τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἡ τέλεση ἁπλῶς Τρισαγίου».

Ἀπό ὅ,τι γνωρίζω αὐτή εἶναι ἡ τελευταία ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό Συνοδικό της Ὄργανο. Ὅλα τά ὑπόλοιπα πού γράφονται γιά τό θέμα αὐτό εἶναι ἀτομικές ἀπόψεις.